

EU PROJEKT SVI ZA PAMĆENJE SPAM

ZBORNIK

1. STRUČNE KONFERENCIJE:
SURADNJOM U PROJEKTU EU-a
SVI ZA PAMĆENJE - SPAM DO BOLJE
SKRBI ZA OSOBE S DEMENCIJOM I
NJIHOVE OBITELJI

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Ukupna vrijednost Projekta iznosi 1.421.954,69 HRK
Ukupan iznosi potpore iznosi 1.421.954,69 HRK

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

KORISNIK

Projekta EU-a
Svi za Pamćenje - SPAM

GRAD
ZAGREB

PARTNERI

Projekta EU-a *Svi za Pamćenje - SPAM*

PSIHIJATRIJSKA
BOLNICA
Sveti Ivan
Zagreb

Klinika za psihijatriju Vrapče
University Psychiatric Hospital Vrapče

NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
DR. ANDRIJA ŠTAMPAR

Stvaramo zdraviju budućnost

Hrvatska
Hrvatska udruga za
Alzheimerovu bolest

SVI ZA
PAMĆENJE
SPAM

ZBORNİK SAŽETAKA

1. Stručne konferencije pod nazivom:

SURADNJOM U PROJEKTU EU-a

SVI ZA PAMĆENJE - SPAM

**DO BOLJE SKRBI ZA OSOBE S DEMENCIJOM I
NJIHOVE OBITELJI**

29. rujan 2021.

Zbornik sažetaka

1. Stručne konferencije pod nazivom:

SURADNJOM U PROJEKTU EU-a SVI ZA PAMĆENJE – SPAM DO BOLJE SKRBI ZA OSOBE S DEMENCIJOM I NJIHOVE OBITELJI – održane 29. rujna 2021. u Zagrebu.

ISBN 978-953-8319-12-9

Nakladnik

Grad Zagreb, Gradski ured za zdravstvo, Draškovićeve 15, 10000 Zagreb

Za nakladnika

dr. sc. Mirela Šentija Knežević, pročelnica Gradskog ureda za zdravstvo Grada Zagreba i voditeljica projekta *Svi za pamćenje (SPAM)*

Uredili

Tomislav Huić, mag. art., izvršni dopredsjednik Hrvatske udruge za Alzheimerovu bolest i

dr. sc. Mirela Šentija Knežević, pročelnica Gradskog ureda za zdravstvo Grada Zagreba i voditeljica projekta *Svi za pamćenje (SPAM)*

Lektorica

Ksenija Trajbar, prof.

Tehnički organizator

Spektar putovanja d.o.o.

Mišljenja, nalazi, zaključci i preporuke u ovom zborniku nisu nužno stajališta organizatora konferencije i odgovornost za njih snose autori.

Grad Zagreb, Gradski ured za zdravstvo © 2021.

Organizacijski i programski odbor

1. Stručne konferencije pod nazivom:

**SURADNJOM U PROJEKTU EU-a
SVI ZA PAMĆENJE – SPAM
DO BOLJE SKRBI ZA OSOBE S DEMENCIJOM I NJIHOVE OBITELJI**

dr. sc. Mirela Šentija Knežević

Tomislav Huić, mag. art

Kristina Bosak, mag. med. techn.

doc. prim. dr. sc. Petrana Brečić, dr. med.

Tanja Ćorić, dr. med.

Mira Dajčić, bacc. physioth.

prof. prim. dr. sc. Igor Filipčić, dr. med.

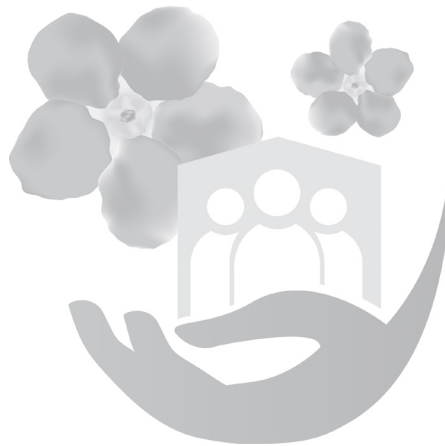
prof. prim. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med.

Marijana Prevendar, prof. sociologije

Krešimir Radić, dr. med.

Ivana Rončević, dipl. sanit. ing.

Anamaria Tomić, mag. log.

Prigodna riječ gradonačelnika

Poštovani sudionici Prve stručne konferencije *Suradnjom u projektu EU-a Svi za pamćenje - SPAM do bolje skrbi za osobe s demencijom i njihove obitelji*, zadovoljstvo nam je da je Grad Zagreb korisnik Europskoga socijalnog fonda, operativnog programa *Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.*, prioritetne osi za socijalno uključivanje, ukupne vrijednosti od 1.421.954,69 kuna, a koje u cijelosti sufinancira Europska unija.

Kako ističe Svjetska zdravstvena organizacija, Alzheimerova bolest i druge demencije danas su glavni uzroci invaliditeta i ovisnosti među starijim ljudima diljem svijeta te je demencija javnozdravstveni prioritet današnjice. Shodno tome, Grad Zagreb poduzima sve potrebno kako bi naši oboljeli sugrađani imali dostupnu zdravstvenu i socijalnu skrb te na taj način i bolju kvalitetu života.

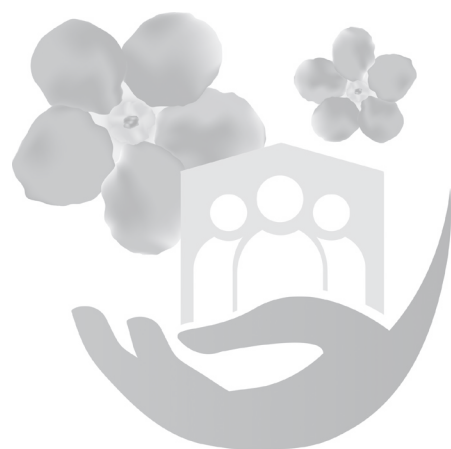
Projektom EU-a *Svi za pamćenje - SPAM* nastoji se dodatno poboljšati skrb za oboljele i članove njihovih obitelji, a provodi se i ciljana edukacija njegovatelja te se nastoji pružiti potpora oboljelima od Alzheimerove bolesti i drugih oblika demencije dvjema novim socijalnim uslugama na području Grada Zagreba – uspostavom poslijepodnevnog boravka za oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija radnim danom i subotom, te ustrojem mobilnoga tima za prijevoz do boravka i potporu u svakodnevnim aktivnostima.

Na taj način se oboljelima, ali i članovima njihovih obitelji, zahvaljujući uspostavi izvaninstitucionalnih usluga na razini zajednice, osigurava bolja kvaliteta života pa tako i smanjenje troškova za hospitalizaciju.

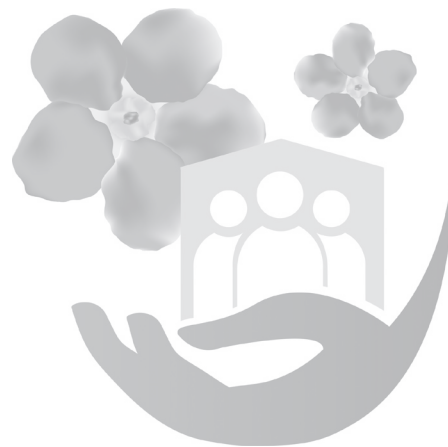
Grad Zagreb ulaže značajne resurse u provedbu mnogobrojnih projektnih aktivnosti i mjera za poboljšanje života osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih demencija, a u prilog tome govori i to da je Grad Zagreb postao prvi grad u Hrvatskoj koji je pristupio inicijativi i postao *Demenciji prijateljska zajednica* (2017.). Tako se pridružio sve većem broju svjetskih gradova i metropola koji ponosno nose tu titulu. Stoga je ovaj iznimni projekt također izvrsna nadogradnja *Povelji o demenciji* (2015.) i nastojat ćemo ga održati na razini lokalne zajednice na području grada Zagreba te tako i nadalje pridonositi održanju titule *Grad Zagreb - Demenciji prijateljska zajednica*.

Vaš gradonačelnik

Tomislav Tomašević, mag. pol.

Program konferencije

Program

1. Stručne konferencije pod nazivom: SURADNJOM U PROJEKTU EU-a SVI ZA PAMĆENJE – SPAM DO BOLJE SKRBI ZA OSOBES S DEMENCIJOM I NJIHOVE OBITELJI

9:30

Otvorenje konferencije

Pozdravni govor domaćina konferencije

Pozdravni govori uzvanika

10:10

1. tematska cjelina

Širenje socijalnih usluga za osobe s demencijom

Moderator: dr. sc. MIRELA ŠENTIJA KNEŽEVIĆ

Suradnjom u projektu „Svi za pamćenje (SPAM)” do bolje skrbi za osobe s demencijom i njihove obitelji

dr. sc. MIRELA ŠENTIJA KNEŽEVIĆ, doc. dr. sc. Vjekoslav Jeleč, dr. med i Marijana Prevendar, prof. sociologije (Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba), Anamaria Tomić, mag. log., univ. spec. rane intervencije u edu. reh. (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek)

Multiaspektirani okupacijski program za Alzheimerovu bolest (MAPA)

prof. prim. dr. sc. Igor Filipčić, dr. med. (Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb, Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), dr. sc. Mirela Šentija Knežević (Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba), dr. med., prim. dr. sc. PAOLA PRESEČKI, dr. med. (Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb, Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku), i Kristina Bosak, mag. med. techn., (Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Zagreb)

Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi – jučer, danas, sutra

prof. prim. dr. sc. NINOSLAV MIMICA, dr. med., IFAPA, Klinika za psihijatriju Vrapče, Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi

Metoda kognitivnog treninga kao pristup liječenju bolesnika s Alzheimerovom bolesti

prof. prim. dr. sc. NATAŠA KLEPAC, dr. med., (Referentni centar Ministarstva zdravstva za kognitivnu neurologiju i neurofiziologiju, Klinika za neurologiju KBC-a Zagreb i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu)

Trening gerontonegovatelja zaposlenih u domovima za starije osobe iz područja komunikacije s osobama oboljelih od Alzheimerove bolesti i drugih demencija – edukacija edukatora

TANJA ČORIĆ, dr. med. i prof. prim. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med. (Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, Referentni centar Ministarstva zdravstva za zaštitu zdravlja starijih osoba)

Pitanja i odgovori

Stanka

12:20	2. tematska cjelina Kakav svijet treba osobama s demencijom? Moderator: MIRA DAJČIĆ, bacc. physioth. Kakav svijet treba osobama s demencijom? MIRA DAJČIĆ, bacc. physioth., Tomislav Huić, mag. art. (Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest) ZAgreb – zajednica za oboljele od demencije i članove njihovih obitelji ANDREJA NINIĆ, dipl. soc. rad. (Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba) i TANJA KOLIĆ, mag. soc. pol. (Dom za starije osobe Maksimir) Kada bi demencija govorila - iskustva primjene potpomognute komunikacije u radu s pacijentima s demencijom u njihovom domu ANDREA MIŠKULIN, dr. med., Saša Radić, bacc. therap. occup., Marija Tufeković, bacc. therap. occup., Veronika Lukić, bacc. therap. occup. i Mirta Špehar Kvesić, bacc. therap. occup. (Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Zagreb) Usporedba usluga usmjerenih na osobe s demencijom i njihove obitelji na području Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije te preporuke za pokretanje dnevnih boravaka ANAMARIA TOMIĆ, mag. log., univ. spec. rane intervencije u edu. reh., prof. prim. dr. sc. Aleksandar Včev, dr. med. (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek) i dr. sc. Mirela Šentija Knežević, Marijana Prevendar, prof. sociologije (Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba)
13:35	3. tematska cjelina Okrugli stol o temi: Preporuke za implementaciju integriranih socijalnih usluga za osobe s demencijom na razini pojedinih županija i na nacionalnoj razini (iskustva različitih sustava) Moderator: prof. prim. dr. sc. IGOR FILIPČIĆ, dr. med. Pitanja, odgovori i zaključci konferencije

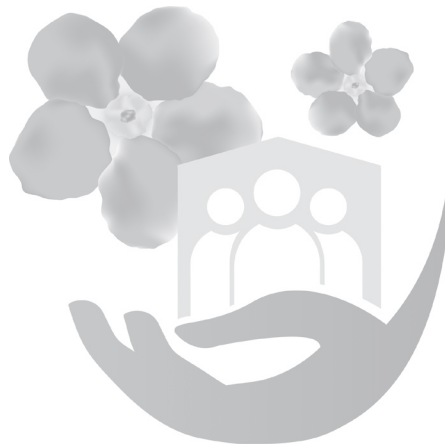
Kazalo

Širenje socijalnih usluga	13
Suradnjom u projektu Svi za pamćenje – SPAM do bolje skrbi za osobe s demencijom i njihove obitelji	15
dr. sc. Mirela Šentija Knežević, doc. dr. sc. Vjekoslav Jeleč, dr. med., Marijana Prevendar, prof. sociologije, Anamaria Tomić, mag. log., univ. spec. rane intervencije u edu. reh.	
Multiaspektirani okupacijski program za Alzheimerovu bolest (MAPA)	16
prof. prim. dr. sc. Igor Filipčić, dr. med., dr. sc. Mirela Šentija Knežević, prim. dr. sc. Paola Presečki, dr. med., Kristina Bosak, mag. med. techn.	
Referentni centar Mministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi – jučer, danas, sutra	17
prof. prim. dr. sc. Ninoslav Mimica, dr. med., IFAPA	
Metoda kognitivnog treninga kao pristup liječenju bolesnika s Alzheimerovom bolesti	18
prof. prim. dr. sc. Nataša Klepac, dr. med.	
Tečaj za gerontonjegovatelje zaposlene u domovima za starije osobe za komunikaciju s oboljelima od Alzheimerove bolesti i drugih demencija – izobrazba edukatora	19
Tanja Čorić, dr. med., prof. prim. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med.	
Kakav svijet treba osobama s demencijom?	21
Kakav svijet treba osobama s demencijom?	23
Mira Dajčić, bacc. physioth., Tomislav Huić, mag. art.	
ZAgreb – zajednica za oboljele od demencije i članove njihovih obitelji	24
Andreja Ninić, dipl. soc. rad. i Tanja Kolić, mag. soc. pol.	
Kada bi demencija govorila - iskustva u primjeni potpomognute komunikacije u radu s pacijentima s demencijom u njihovu domu	25
Andrea Miškulin, dr. med., Saša Radić, bacc. therap. occup., Marija Tufeković, bacc. therap. occup., Veronika Lukić, bacc. therap. occup., Mirta Špehar Kvesić, bacc. therap. occup.	
Usporedba usluga usmjerenih na osobe s demencijom i njihove obitelji na području Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije te preporuke za osnivanje dnevnih boravaka	26
Anamaria Tomić, mag. log., univ. spec. rane intervencije u edu. reh., prof. prim. dr. sc. Aleksandar Včev, dr. med., dr. sc. Mirela Šentija Knežević, Marijana Prevendar, prof. sociologije	
Indeks autora	27

1. tematska cjelina

Širenje socijalnih usluga

Moderator:
dr. sc. Mirela Šentija Knežević

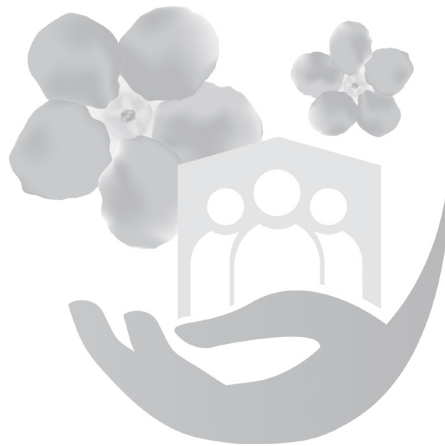

Suradnjom u projektu *Svi za pamćenje* – SPAM do bolje skrbi za osobe s demencijom i njihove obitelji

dr. sc. **Mirela Šentija Knežević**¹, doc. dr. sc. **Vjekoslav Jeleč**¹, dr. med,
Marijana Prevendar¹ prof. sociologije, **Anamaria Tomić**² mag. log., univ. spec.
rane intervencije u edu. reh.,

¹ Grad Zagreb, Gradski ured za zdravstvo

² Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

Grad Zagreb (GZ) već godinama surađuje s ustanovama i udrugama koje se skrbe o osobama s demencijom i njihovim obiteljima. Prema procjenama samo na području Grada Zagreba živi više od 17 tisuća oboljelih od Alzheimerove bolesti (AB) te se o njima skrbi oko 50 tisuća osoba i to uglavnom članova obitelji osoba s demencijom. Opterećenje koje demencija predstavlja za obitelj i cjelokupni sustav može se premostiti jedino suradnjom svih mjerodavnih institucija – lokalne samouprave, zdravstvenih ustanova, znanstvenih institucija te udruga za pomoć osobama s demencijom i njihovim obiteljima. GZ je imao priliku i mogućnost okupiti pet partnerskih ustanova u sklopu projekta *Svi za pamćenje* – SPAM kako bi inovativnim rješenjima odgovorio na sve veće potrebe osoba s demencijom i njihovih obitelji. Taj projekt u trajanju od 24 mjeseca u cijelosti financira Europski socijalni fond. Partneri GZ-u radu na projektu su Klinika za psihijatriju Vrapče, Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan, Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar, Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest i Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Fokus projekta SPAM je na uspostavljanju novih socijalnih usluga za osobe s demencijom poput poslijepodnevnog boravka za oboljele od AB-a i drugih oblika demencija, prijevoza korisnika u boravak te educiranja stručnjaka i neformalnih njegovatelja kako bi pružanje usluga bilo sveobuhvatno i kvalitetno.

Projektom će biti obuhvaćeno ukupno 300 osoba s demencijom i 500 članova njihovih obitelji, te 70 stručnjaka i 500 neformalnih njegovatelja.

Multiaspektirani okupacijski program za Alzheimerovu bolest (MAPA)

prof. prim. dr. sc. **Igor Filipčić**^{1,2,3}, dr. med., dr. sc. **Mirela Šentija Knežević**⁴, prim. dr. sc. **Paola Presečki**^{1,2}, dr. med., **Kristina Bosak**^{1,2}, mag. med. techn.

¹ Klinika za psihijatriju Sveti Ivan, Zagreb

² Medicinski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

³ Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

⁴ Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba

Alzheimerova bolest (AB) progresivna je neurodegenerativna bolest koja se manifestira odumiranjem živčanih stanica mozga. Karakterizira je smanjenje sposobnosti pamćenja, mišljenja i zaključivanja, mogućnosti slijeđenja uputa, smanjenje vizualne i spacijalne (prostorne) sposobnosti. Kod oboljelih se pojavljuje mentalna konfuzija, unutarnji nemir, te promjene u strukturi osobnosti i ponašanju. Na emocionalnom planu pojavljuje se apatija i komunikacijske sposobnosti smanjuju se do razine propadanja govora. S druge strane kod AB-a je često sačuvana motorna funkcija. Osim bolešću pogođenih osoba, znatno trpe i članovi njihovih obitelji, odnosno oni koje se skrbe za oboljele. S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja Alzheimerove bolesti, zasad nije moguće djelovati na proces potpunog izlječenja. Ono što se nedvojbeno pokazalo mogućim jest održavanje zadovoljavajuće kvalitete života oboljelih, dakle, zadržavanje funkcionalnih sposobnosti koje omogućuju emocionalno i socijalno zadovoljstvo, samostalnost u svakodnevnom funkcioniranju te prilagodbu na zahtjeve okoline.

Svrha programa jest poboljšanje kognitivnih sposobnosti, omogućavanje oboljelim osobama da smanje ili prevladaju kognitivne, emocionalne i socijalne poremećaje, što bi za posljedicu trebalo imati poboljšanje kvalitete života.

MAPA se sastoji od uključivanja oboljelih u individualni program održavanja inicijalne kognitivne sposobnosti, smanjivanja incidencije depresivnih stanja, održavanja komunikacijskih sposobnosti i kapaciteta za socijalne kontakte te, posljedično održavanja i poboljšavanja kvalitete života oboljelih. MAPA uključuje: 1. tjelesne vježbe; 2. stimulaciju govora; 3. stimulaciju pamćenja i mišljenja; 4. rekreativne aktivnosti; 5. aromaterapiju; 6. tehnike prilagodbe na psihofizičko stanje te rad s osobama koje se skrbe za oboljeloga koji obuhvaća: a. smjernice kako pristupiti i svladavati kognitivne i bihevioralne poremećaje; b. instrukcije za restrukturiranje rutine oboljeloga i obitelji kod kuće; c. obiteljsku terapiju/savjetovanje.

Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi – jučer, danas, sutra

prof. prim. dr. sc. **Ninoslav Mimica**, dr. med., IFAPA, spec. psihijatar, subspecijalist iz biologijske, socijalne i forenzičke psihijatrije, predstojnik Klinike za psihijatriju Vrapče Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, voditelj Referentnog centra Ministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi

Klinika za psihijatriju Vrapče, Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije životne dobi,

Referentni centar Ministarstva zdravstva za Alzheimerovu bolest i psihijatriju starije dobi osnovan je 2018. godine u Zagrebu pri Klinici za psihijatriju Vrapče. Na taj je način Ministarstvo zdravstva odalo priznanje šezdesetogodišnjem radu stručnjaka te bolnice na području psihogerijatrije. Danas u sklopu Referentnog centra djeluje Odjel za neurokognitivne poremećaje, Odjel opće psihijatrije na kojemu se mahom liječe osobe starije dobi koje boluju od različitih psihičkih poremećaja te Odjel psihogerijatrije u sklopu kojega su i palijativni kreveti. Osam psihijatara, klinički psiholog, dva socijalna radnika, četrdesetak medicinskih sestara/tehničara, radni-, art- i fizioterapeuti te drugi zdravstveni stručnjaci svakodnevno sudjeluju u bolničkom, odnosno ambulantnom radu i odgovaraju na mnogobrojne izazove koje pred njih stavlja starija dob u kombinaciji s mentalnim poremećajima i tjelesnim komorbiditetima.

Početkom 2018. godine počelo je kompletno građevinsko preuređenje zgrade Odjela psihogerijatrije s 99 kreveta, a do završetka radova je privremeni smještaj za 30 bolesnika (od čega je 15 palijativnih) organiziran u glavnoj zgradi istoga zavoda.

Poslije pojave pandemije bolesti COVID-19 objavljene su preporuke o očuvanju zdravlja osoba s demencijom (www.alzheimer.hlz.hr). Iako u skučenim uvjetima, nastavile su se mnogobrojne stručno-znanstvene aktivnosti, ponajprije na temelju projekata u suradnji s mnogim znanstvenim institucijama te s Uredom za zdravstvo Grada Zagreba. Ovom prigodom ističemo EU-projekt *Svi za pamćenje - SPAM* u kojemu sudjelujemo kao partneri.

Objavili smo mnogobrojne stručne/znanstvene članke u domaćim i stranim časopisima te prezentirali radove na kongresima u zemlji i diljem svijeta o čemu smo, nakon trogodišnjeg rada Referentnog centra, ove godine detaljno izvijestili Ministarstvo zdravstva.

Uzimajući u obzir sve veći udio starije populacije u našem društvu te postojeću epidemiju Alzheimerove bolesti možemo očekivati da će aktivnosti Referentnog centra u budućnosti jačati te biti što važnije.

Metoda kognitivnog treninga kao pristup liječenju bolesnika s Alzheimerovom bolesti

prof. prim. dr. sc. **Nataša Klepac**, dr. med., spec. neurolog, subspecijalist neurodegenerativnih bolesti

Referentni centar Ministarstva zdravstva za kognitivnu neurologiju i neurofiziologiju
Klinika za neurologiju KBC-a Zagreb i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Kognitivni trening je nefarmakološki pristup u očuvanju kognitivnog funkcioniranja kako zdravih tako i bolesnih ljudi. Metode te tehnike uključuju vježbanje standardiziranih zadataka prilagođenih pojedinim kognitivnim domenama. Kognitivni trening može biti usmjeren samo na jednu kognitivnu domenu (npr. pamćenje) ili više njih, a težina zadatka prilagođava se individualno. Dosadašnja klinička ispitivanja i metaanalize upućuju na pozitivne učinke te metode kad je riječ o kognitivnom funkcioniranju zdravih starijih odraslih osoba, ali i bolesnika s oštećenim kognitivnim funkcioniranjem u sklopu demencije. Naime rezultati velike kliničke studije praćenja starijih zdravih osoba pokazali su da je primjena kognitivnog treninga odgodila kognitivni i funkcionalni pad tijekom petogodišnjeg praćenja. Rezultati te studije podupiru kognitivni trening kao potencijalno učinkovit kad je riječ o odgodi kognitivnog pada ne samo zdravih starijih osoba, nego i osoba s blagim kognitivnim oštećenjem (MCI) te se ta metoda ističe kao terapijska opcija koja može ublažiti i odgoditi kognitivno i funkcionalno opadanje. Trening starijih osoba s blagim kognitivnim oštećenjem pokazao je veći učinak kod mladih starijih i kognitivno očuvanih osoba. Poseban učinak zabilježen je u domenama globalnih kognitivnih funkcija, pamćenja, radne memorije i pozornosti. Također je postignut učinak u poboljšanju psihosocijalnog funkcioniranja, posebno kad je riječ o simptomima iz kruga depresije. Učinak kognitivnog treninga praćen je uobičajenim kliničkim mjernim ljestvicama poput Mini mental testa. Iako su sudionici koji su provodili kognitivni trening istaknuli znatno poboljšanje u razdoblju intervencije, nedostaju nedvosmisleni dokazi koji bi potvrdili da se postignuti rezultati mogu dugoročno zadržati bez daljnjeg treninga te nije poznato koliko dugo traje učinak takva treninga na kognitivno funkcioniranje. Ipak, na temelju dosadašnjih rezultata jasno je da kognitivne intervencije mogu pridonijeti promicanju zdravlja i neovisnosti bolesnika s blagim kognitivnim oštećenjem kao početnim stadijem Alzheimerove bolesti.

U buduću su potrebna daljnja istraživanja s dugim razdobljem praćenja kako bi se dokazala uloga kognitivnih intervencija kao pouzdanog alata u sprječavanju kognitivnog propadanja i dobrobit za bolesnika.

Tečaj za gerontonegovatelje zaposlene u domovima za starije osobe za komunikaciju s oboljelima od Alzheimerove bolesti i drugih demencija – izobrazba edukatora

Tanja Ćorić, dr. med., prof. prim. dr. sc. **Branko Kolarić**, dr. med.

Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar
Referentni centar Ministarstva zdravstva za zaštitu zdravlja starijih osoba

Republika Hrvatska bilježi dugogodišnji porast udjela osoba starijih od 65 godina – u 2020. godini iznosi 21 %, što nas svrstava u države s vrlo starim stanovništvom. Uz porast broja starijih u populacijskoj strukturi, neizbježan je i prateći porast prevalencije Alzheimerove bolesti s obzirom na to da je dob jedan od najvažnijih čimbenika rizika kad je riječ o pojavi demencija. Osoba oboljela od AB-a vrlo rano postaje nesamostalna u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i ovisi o drugima. S obzirom na specifičnost i zahtjevnost skrbi o osobama oboljelima od AB-a i drugih demencija, nužna je dodatna izobrazba formalnih negovatelja kojom se poboljšavaju potrebne vještine komunikacije, ali i smanjuju profesionalna iscrpljenost i izgaranje.

Referentni centar Ministarstva zdravstva za zaštitu zdravlja starijih osoba i službe za javnozdravstvenu gerontologiju Nastavnoga zavoda za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar organizirat će edukaciju zdravstvenih radnika u domovima za starije osobe i u gerontološkim centrima. Medicinske sestre u domovima za starije pohađat će tečajeve za edukatore iz područja komunikacije s oboljelima od AB-a i drugih demencija te će dobiti edukativni materijal (priručnik) za provedbu tečajeva s gerontonegovateljima u domovima u kojima su zaposlene. Priručnik za formalne negovatelje *Komunikacija s osobama oboljelima od Alzheimerove bolesti i drugih demencija* pripremili su stručnjaci NZJZ-a Dr. Andrija Štampar. Planira se obuhvatiti 70 zdravstvenih radnika u domovima za starije osobe i u gerontološkim centrima u šest županija i Gradu Zagrebu. Zaposlenici Službe za javnozdravstvenu gerontologiju i Službe za mentalno zdravlje NZJZ-a Dr. Andrija Štampar održat će dvije edukacije, a bit će organizirane kao dvodnevne radionice za 35 polaznika.

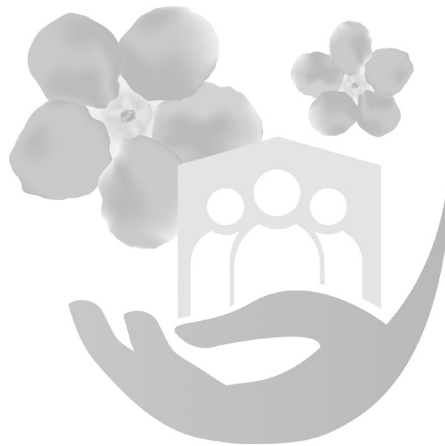
Dugoročni cilj te izobrazbe nije samo poboljšanje komunikacijskih vještina i osnaživanje velikog broja gerontonegovatelja te smanjenje profesionalnog izgaranja zdravstvenoga osoblja u domovima za starije, nego i poboljšanje skrbi za oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija u domovima za starije i u gerontološkim centrima.

2. tematska cjelina

Kakav svijet treba osobama s demencijom?

Moderator:

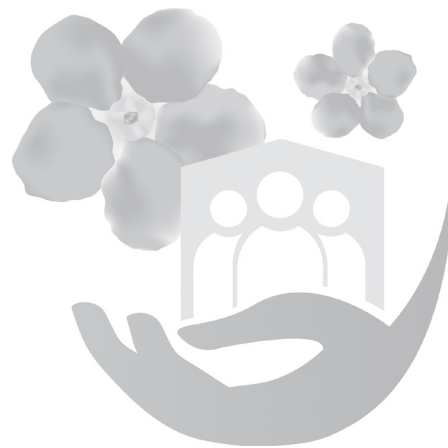
Mira Dajčić, bacc. physioth.

Kakav svijet treba osobama s demencijom?

Mira Dajčić, bacc. physioth., **Tomislav Huić**, mag. art.

Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest

Demencija je javnozdravstveni problem čije rješenje Svjetska zdravstvena organizacija smatra jednim od svojih prioriteta. Potrebu da se nešto što brže poduzme ističu i Hrvatska udruga za Alzheimerovu bolest i njezine međunarodne krovne udruge (Alzheimer's Disease International i Alzheimer Europe), Hrvatska Alzheimer alijansa i gradovi koji postaju Demenciji prijateljske zajednice. Značajnije pomake u rješavanju toga problema ne može se očekivati dok se ne prihvati nacionalni plan borbe protiv demencije.

Problem i moguća poboljšanja u životu osoba s demencijom i njihovih neformalnih negovatelja određuju tri aspekta – društveni, zdravstveni i socijalni. Stavljajući osobe s demencijom u središte svojih javnozdravstvenih interesa, trebaju se prihvatiti načela Globalne povelje o demenciji koju je Grad Zagreb usvojio 2015., a definira ključne interese osoba koje žive s demencijom. Među njima su pristup dijagnozi i besplatni lijekovi, bolja informiranost o demenciji i razvoju bolesti koje je uzrokuju, dostupna i prikladna skrb po prihvatljivim uvjetima, omogućavanje što duljeg samostalnog života i individualni odnos koji jača njihov dignitet.

Osobe s demencijom žele društvo u kojemu su prihvaćene, vrjednovane i podržane da samostalno žive sa svojim preostalim spoznajnim sposobnostima. To, uz ostalo, zahtijeva njihovu destigmatizaciju i prilagodbu okružja. Nadalje, osobe s demencijom očekuju da će im zdravstveni sustav pomoći da jednostavno dobiju pravovaljanu dijagnozu i žele da njihovi lijekovi (antidementivi) budu na A listi HZZO-a. U području društvene skrbi osobe s demencijom žele mnogo razvijenije i prikladnije socijalne usluge i potporu. Među problemima s kojima se suočavaju uglavnom su neprilagođeni domovi za starije i usluge koje im se pružaju u njihovim kućama. Tomu treba pribrojiti probleme s potporom njihovim obiteljskim negovateljima i složene mehanizme pri priznavanju invalidnosti.

ZAgreb – zajednica za oboljele od demencije i članove njihovih obitelji

Andreja Ninić¹, dipl. soc. rad. i **Tanja Kolić²**, mag. soc. pol.

¹ Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba

² Dom za starije osobe Maksimir

Grad Zagreb, u suradnji s ustanovama i organizacijama civilnoga društva, nastoji odgovoriti na potrebe oboljelih od demencije osiguravanjem različitih prava i socijalnih usluga sa svrhom poboljšanja kvalitete njihova života u svim stadijima te progresivne bolesti.

Tijekom ranog stadija bolesti izvaninstitucijske usluge preveniraju socijalnu isključenost, pridonose usporavanju bolesti te poboljšavaju kvalitetu života oboljeloga, ali i članova obitelji koji se o njemu skrbe. Osoba oboljela od demencije može se uključiti u aktivnosti gerontoloških centara Grada Zagreba (kreativne i rekreativne radionice) koje će pridonijeti poboljšanju, odnosno očuvanju preostalih kognitivnih funkcija.

Za one koji se više ne mogu samostalno skrbiti o sebi dostupna je pomoć u kući (organizirana prehrana i usluga gerontodomačice) te usluga boravka. Riječ je o najhumanijem obliku skrbi kojim se omogućuje da oboljeli što dulje živi u vlastitu domu te se ujedno prevenira (prerana) institucionalizacija.

Osobama čija je bolest napredovala do srednjeg i srednje teškog stadija bolesti potrebna je pomoć u svim segmentima života te im se smještaj osigurava isključivo u specijaliziranim odjelima domova za starije uz potpunu skrb educiranoga multidisciplinarnog stručnog tima tijekom 24 sata, a pritom se poštuju individualne potrebe korisnika.

U kasnom stadiju bolesti oboljeli su potpuno ovisni o drugima te se primjerena skrb osigurava u odjelu za pojačanu njegu doma za starije osobe.

Prepoznavši iznimno važnu ulogu neformalnih njegovatelja, posebice članova obitelji oboljeloga od demencije, Grad Zagreb je osigurao stručnu, emocionalnu i individualnu te grupnu potporu u sklopu savjetovališta.

Praćenje potreba zajednice i kontinuirana skrb za osobe oboljele od Alzheimerove bolesti i drugih demencija rezultiralo je time da je 2019. godine Dom za starije osobe Maksimir postao naša prva Demenciji prijateljska ustanova. Edukacijom stručnog kadra i poboljšanjem usluga, osim sigurnoga okruženja za korisnike, želimo osigurati jačanje svijesti i prilagodbu usluga u zajednici.

Kada bi demencija govorila - iskustva u primjeni potpomognute komunikacije u radu s pacijentima s demencijom u njihovu domu

Andrea Miškulin dr. med., **Saša Radić**, bacc. therap. occup., **Marija Tufeković**, bacc. therap. occup., **Veronika Lukić**, bacc. therap. occup., **Mirta Špehar Kvesić**, bacc. therap. occup.

Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Zagreb

Čovjek je društveno biće koje ima potrebu i želju za činjenjem, bivanjem, postajanjem i pripadanjem (engl. *doing, being, becoming and belonging*) (Wilcock, 2006.) Komunikacija je jedno od temeljnih ljudskih prava koje osigurava da iskazujemo što radimo, želimo, osjećamo i mislimo. Također je ključni element socijalne participacije. Vještine komuniciranja omogućuju i osnažuju sposobnost (samo)zagovaranja te stvaraju preduvjete za socijalnu uključenost i društvenu pravednost, posebno u populacijama koje rutinski doživljavaju socijalno isključenje. Prvi simptomi demencije očituju se u poteškoćama pri pronalaženju riječi, razumijevanju apstraktnih i složenih razgovora te problemima s kratkoročnim pamćenjem. Osobe s demencijom, kao i njihova okolina, vrlo su brzo suočene s narušenom kvalitetom komunikacije (DSM-IV; American Psychiatric Association, 2000.). Vještine koje su dulje očuvane su čitanje, pisanje i pragmatične vještine (Bourgeois, Fried-Oken, Rowland, 2010.) te razumijevanje senzoričkih informacija koje su relevantne osobi i koje joj mogu biti nit vodilja (Coolier i sur., 2010.; Pool, 1999; Ayres, 1997.).

Radni terapeuti sagledavaju međusobnu povezanost između sposobnosti pojedinca, čimbenika okoline i njegovih interesa na putu prema uspješnoj izvedbi svakodnevnih aktivnosti (WHO, 2001.). Pristup usmjeren na snage pojedinca i obitelji/zajednice, te integrirana perspektiva čine radnog terapeuta važnim članom svakog tima kojemu je svrha poticanje neovisnosti u provedbi svakodnevnih aktivnosti. Potpomognuta komunikacija (PK) jedan je načina primjene asistivne tehnologije koju primjenjuju radni terapeuti u zajednici. U radu s osobama s demencijom zadaća im je osnaživanje komunikacije radi poticanja sudjelovanja bolesnika u odabranim aktivnostima, razvijanja mogućnosti njihove socijalne participacije, povećanja razumijevanja situacije, konteksta i okoline te smanjenje problematičnih ponašanja povezanih s poteškoćama s pamćenjem i propadanjem sposobnosti komunikacije.

Usporedba usluga usmjerenih na osobe s demencijom i njihove obitelji na području Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije te preporuke za osnivanje dnevnih boravaka

Anamaria Tomić¹, mag. log., univ. spec. rane intervencije u edu. reh., prof. prim. dr. sc. **Aleksandar Včev¹**, dr. med., dr. sc. **Mirela Šentija Knežević²**, **Marijana Prevendar²**, prof. sociologije

¹ Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

² Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba

Danas je dobro poznata i znanstveno utemeljena kompleksnost i opsežnost utjecaja demencije na tjelesno i psihičko zdravlje osobe koja pokazuje simptome demencije, njezinu obitelj i/ili skrbnike (neformalne pružatelje podrške), te na zahtjeve koje postavlja pred zdravstveni i socijalni sustav potpore. Istraživanja su pokazala da je za psihološko i fizičko rasterećivanje, podizanje motivacije te prevenciju problema mentalnoga zdravlja kod (ne)formalnih pružatelja potpore jedno od rješenja osnivanje dnevnih i poslijepodnevni boravaka za osobe s demencijom. U vezi s tim se Grad Zagreb (GZ) već počeo organizirati, a projekt *Svi za pamćenje* – SPAM rezultirat će preporukama koje mogu pridonijeti osnivanju boravaka i u drugim županijama Republike Hrvatske. Još 2014. godine upozoravalo se da je u Osječko-baranjskoj županiji (OBŽ) premalo kapaciteta za pružanje skrbi osobama s demencijom u već postojećim domovima za starije i nemoćne, te da je nedostupna palijativna skrb, posebice u ruralnoj sredini, što je dio strateških i operativnih ciljeva OBŽ-a. Pomaci u posljednjih nekoliko godina maleni su i ne toliko značajni s obzirom na sve veću potrebu sve starije populacije u OBŽ-u i demenciju koja je jedan od deset glavnih uzroka smrti u navedenoj županiji.

U ovom radu usporedit ćemo kapacitete i potrebe populacije s demencijom i njihovih obitelji s područja Grada Zagreba i Osječko-baranjske županije te predstaviti preliminarne podatke dobivene analizom rada u poslijepodnevnom boravku otvorenom u sklopu projekta SPAM u Psihijatrijskoj bolnici Sveti Ivan u Zagrebu.

Indeks
autora

B

Bosak, Kristina 16

Ć

Ćorić, Tanja 19

D

Dajčić, Mira 23

F

Filipčić, Igor 16

H

Huić, Tomislav 23

J

Jeleč, Vjekoslav 15

K

Klepac, Nataša 18

Kolarić, Branko 19

Kolić, Tanja 24

L

Lukić, Veronika 25

M

Mimica, Ninoslav 17

Miškulin, Andrea 25

N

Ninić, Andreja 24

P

Presečki, Paola 16

Prevendar, Marijana 15, 26

R

Radić, Saša 25

Š

Šentija Knežević, Mirela 15, 16, 26

Špehar Kvesić, Mirta 25

T

Tomašević, Tomislav 5

Tomić, Anamaria 15, 26

Tufeković, Marija 25

V

Včev, Aleksandar 26

Grad Zagreb
Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba
Zagreb, Draškovićeve 15
E-pošta: zdravstvo@zagreb.hr
Tel: 01/460-3434
www.zagreb.hr

SVI ZA PAMĆENJE SPAM

PROJEKT EU-A SVI ZA PAMĆENJE - SPAM

provodi Grad Zagreb u partnerstvu s Psihijatrijskom bolnicom Sveti Ivan, Klinikom za psihijatriju Vrapče, Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Dr. Andija Štampar, Hrvatskom udrugom za Alzheimerovu bolest i Fakultetom za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

VODITELJICA PROJEKTA je dr. sc. Mirela Šentija Knežević, pročelnica Gradskog ureda za zdravstvo Grada Zagreba.

DODATNE INFORMACIJE o projektu možete zatražiti e-poštom svizapamcenje@zagreb.hr ili telefonom 01/4603-423.

Za više informacija o EU fondovima pogledajte www.strukturnifondovi.hr.

